

Cent anys de cinema amateur

Text > **JORDI DORCA**

Il·lustració > **IVÁN GARCÍA**

Aquest any celebrem el centenari del cinema amateur. L'any 1923 es van comercialitzar les primeres màquines de filmar de nou mil·límetres i mig. Aquest n'era el primer format d'ús domèstic, i per això es commemora en aquesta data. La firma francesa Pathé va llançar al mercat un projector d'aquesta amplada el Nadal de 1922 i, en veure l'èxit que va tenir, va decidir crear una càmera, també per a films de nou i mig, perquè la gent pogués crear les seves pròpies imatges. Es va començar a comercialitzar, conjuntament amb una pel·lícula verge, el primer d'abril de 1923. Curiosament, el primer d'agost del mateix any va néixer Tomàs Mallol, un col·leccionista ingent, alhora que també un cineasta amb una gran trajectòria, sempre vinculada al cinema no professional —excepte en una ocasió. Aquest 2023 és l'any que se celebren els vint-i-cinc anys del Museu del Cinema, la institució que preserva i difon la col·lecció del cineasta empordanès i que explica de manera minuciosa tots els antecedents i orígens del cinema. Aquestes coincidències cronològiques fan que des del museu es commemorin les tres efemèrides amb una exposició que s'inaugurarà a l'estiu sobre Mallol, el cinema amateur i alguns dels seus coetanis, i també hi haurà una conferència sobre el cinema no professional el dia 21 d'octubre, Dia del Cinema Domèstic, i una sessió sobre cinema familiar en què es mostraran fons del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de l'Ajuntament de Girona, en el marc del Dia Mundial del Patrimoni Audiovisual. Un seguit d'actes per recordar una manera de veure el cinema que poques vegades es reivindica com cal.

Des del començament s'ha diferenciat entre professionals i aficionats. Els que no tenien o tenen el seu *modus vivendi* vinculat al cinema eren considerats amateurs, cosa que no vol dir que fossin d'un nivell inferior o que els seus treballs no tinguessin una gran ambició artística, de vegades és ben bé just el contrari: el cinema professional està subjecte a una sèrie de condicionants que limiten l'expressivitat del director, mentre que produccions més reduïdes permeten molta més llibertat a l'hora d'expressar-se. Així doncs, alguns treballs vinculats a la no professionalitat tenen una qualitat molt alta i, per això, de vegades és millor parlar de cinema alternatiu, d'avantguarda o *underground* com una taxonomia més adequada per referir-se a aquests treballs, a banda que són uns termes que deixen enrere un cert matís pejoratiu associat a la paraula *amateur*.

Quan parlem d'aquest tipus de cinema a les nostres comarques, a banda de Mallol, ens venen al cap grans noms com els de Pere Comellas, Antoni Varés, Narcís Sans o Joaquim Puigvert, però també cal tenir-ne en compte d'altres potser menys coneguts, com ara Pep Callís, Marc Barberí,

Toni Ferrer, Josep Maria Planas i Gifreu, Alexandre Matas, Josep Montalat o el mateix Jordi Lladó amb el Grup de Girona, tots noms per reivindicar. Altres figures més contemporànies, com Josep Puigvert, Imma Serra, Lluís Baulida, Maurici Jiménez, Miquel Casals, Mateu Ciurana, Joan Enric Barceló, Víctor Correas, Albert València, David Ruiz, Lluís Hereu, Paco Caveró, Pere Puigvert i un llarg etcètera també han contribuït a engrandir el nostre cinema. Les efemèrides només prenen sentit si és per recuperar la memòria de tots aquests noms i valorar els treballs fets al marge de la indústria com una part transcendent de la història del cinema i de la cultura. Toca reivindicar els amateurs. Visca el cinema lliure!

